

ПРОЛОГ

Кейт

1982

Простору танцювальну залу заповнили знайомі привиди, що прибули святкувати день її народження. Кейт Блеквелл спостерігала, як вони змішуються з людьми з плоті та крові, і в її уяві ця сцена скидалася на марення: гості в чорних краватках і довгих мерехтливих вечірніх сукнях плавно рухалися бальною залою разом із прибулими з іншого часу та місця й не підозрювали про їхню присутність. На вечеріці в маєтку Сідар-Хілл-Хаус, що в містечку Дарк-Гарбор, штат Мен, зібралось сто людей. «Не рахуючи привидів», – саркастично подумала вона.

Кейт Блеквелл – струнка мініатюрна жінка з величавою поставою, що позірно робила її вищою. З незабутнім обличчям. З погордливим профілем, світланково-сірими очима та впертим підборіддям – суміш, успадкована від шотландських і голландських предків. З гарним білим волоссям, що колись спадало пишним чорним каскадом шкірою, яка набула м'якої напівпрозорості, – прояв старості, помітний на тлі витончених фалд оксамитової сукні кольору слонової кістки.

«Не почуваюся на дев'яносто, – думала Кейт Блеквелл. – Куди промайнули всі ці роки?» Кейт споглядала, як танцюють привиди: «Вони знають. Вони були тут. Вони були зі мною ці роки, були частиною мого життя». Вона побачила Банду, його

горде чорне обличчя сяяло. Поряд, усміхаючись до неї, стояв Девід, її милий Девід, високий, молодий і красивий – як і тоді, коли вона вперше в нього закохалася. «Скоро, мій любий, скоро», – подумала вона, шкодуючи, що Девід так і не дожив до зустрічі зі своїм правнуком.

Кейт нишпорили очима по залі, поки не побачила його. Він стояв біля оркестру, спостерігаючи за музикантами. Напрочуд гарний світловолосий хлопчина років восьми на ім'я Роберт був одягнений у чорний оксамитовий жакет і картаті штани із шотландки. Він був точною копією свого прапрадіда, Джеймі Мак-Грегора, чоловіка з картини над мармуровим каміном. Немов відчувши на собі її погляд, Роберт обернувся, і Кейт порухом пальців покликала його до себе – у сяйві кришталевої люстри заблищав бездоганний двадцятикартатний діамант, який її батько знайшов на піщаному пляжі майже сто років тому. Кейт задоволено спостерігала, як Роберт прокладає собі шлях крізь коло танцюристів.

«Я – минуле, – подумала Кейт, – він – майбутнє. Одного дня мій правнук очолить “Крюгер-Брент Лімітед”». Він підійшов до неї, і вона посунулася, звільнивши для нього місце поруч із собою.

– Чи подобається тобі твій день народження, бабусю?

– Так, Роберте, дякую!

– Оркестр – фантастичний, а диригент – просто жахливий.

Кейт кинула на нього розгублений погляд, але за мить її обличчя просвітліло:

– А, припускаю, це означає, що насправді він хороший?

– Точно! – усміхнувся їй Роберт. – І не скажеш, що тобі вже дев'яносто.

Кейт Блеквелл засміялася:

– Суто між нами: я цього й не відчуваю.

Роберт вклав свою долоню в її, і вони сиділи й задоволено мовчали, відчуваючи дивовижну спорідненість, яку дає різниця у вісімдесят два роки. Кейт обернулася, щоб подивитися, як танцює її онука. Вони із чоловіком, без сумніву, були найгарнішою парою на паркеті.

Мати Роберта побачила, що її син і бабуся сидять разом, і подумала: «Яка неймовірна жінка! Непідвладна часу. Ніхто ніколи не досягне всього, що вона пережила».

Музика зупинилася, і диригент сказав:

– Леді та джентльмени, я радий представити вам молодого майстра Роберта.

Роберт стиснув руку прабабусі, підвівся й підійшов до піаніно. Він сів із серйозним і зосередженим виразом обличчя, і його пальці запурхали по клавішах. Він грав Скрябіна¹, і тонка мелодія розтікалася, мов брижі місячного світла по воді.

Його мати слухала й думала: «Він геній. З нього виросте великий музикант». Він більше не був її дитиною. Він мав належати цілому світові. Коли Роберт закінчив, йому плескали захоплено і щиро.

Подали вечерю просто неба. Великий класичний сад святково прикрашали ліхтарі, стрічки й повітряні кульки. З тераси грали музиканти, а дворецькі й покоївки, мовчазні та діловиті, кружляли над столами, стежачи за тим, щоб кришталеві фужери фірми Бакара й тарілки з лімозької порцеляни не встигали порожніти. Президент Сполучених Штатів надіслав вітальну телеграму. Суддя Верховного суду промовив тост на честь Кейт.

Губернатор виголосив хвалебну промову:

– ...одна з найвидатніших жінок в історії цього народу! Про жертви Кейт Блеквелл сотням благодійних організацій по всьому світу складають легенди. Фонд Блеквелл долучився до боротьби за здоров'я та добробут людей у понад п'ятдесяти країнах світу. Перефразовуючи покійного сера Вінстона Черчилля, «ніколи ще так багато людей не було в боргу перед однією». Я маю честь знати Кейт Блеквелл...

«Чорт забирай! – подумала Кейт. – Ніхто мене не знає. Він ніби про якусь святу говорить. Що б сказали всі ці люди, якби знали справжню Кейт Блеквелл? Ту, народжену від злодія та

¹ Олександр Миколайович Скрябін (1871–1915) – російський композитор, піаніст, педагог. – Тут і далі прим. перекладачки.

викрадену до того, як їй виповнився рік? Що б вони подумали, якби я показала їм шрами від куль на моєму тілі?»

Вона повернула голову й подивилася на чоловіка, який колись намагався її вбити. Погляд Кейт пройшов повз нього і зупинився на таємничій жіночій постаті, що стояла в тіні, приховуючи обличчя під вуаллю. Кейт почула, як губернатор закінчив свою промову під віддалений гуркіт грому й запросив її до слова. Вона підвелася й окинула поглядом зібрання гостей. Коли Кейт заговорила, її голос лунав твердо й гучно:

– Я прожила довше, ніж будь-хто з вас. Сучасна молодь, напевно, скаже, що це сумнівне досягнення, але я рада, що дотягнула до цього віку, бо інакше не стояла б тут, з усіма вами, мої дорогі друзі. Знаю, що деякі з вас приїхали з далеких країн, щоб бути зі мною сьогодні, і ця подорож, напевно, видалася виснажливою. З мого боку було б несправедливо очікувати, щоб усі лишалися такими ж, як я, енергійними.

У відповідь здійнявся регіт і пролунали бурхливі оплески.

– Дякую за цей незабутній вечір. Я довго його пам'ятатиму. Кімнати для тих, хто хоче перепочити, вже готові. Усіх інших запрошую на танці в бальну залу.

Десь знову розкотився грім.

– Пропоную всім зайти в будинок, поки нас не заскочила знаменита Менська гроза.

Вечера й танці закінчилися, гості розійшлися, а Кейт залишилася наодинці зі своїми привидами. Вона сиділа в бібліотеці, поринаючи в минуле, і незчулася, як її охопило пригнічення. «Не залишилося нікого, хто б називав мене Кейт, – подумала вона, – усі вони пішли». Її світ спорожнів. Хіба не Лонгфелло сказав: «Листя пам'яті скорботно шелестить у темряві?». Невдовзі вона ввійде в темряву, але не зараз. «Я ще маю зробити найважливішу річ у своєму житті, – думала Кейт. – Потерпи, Девіде. Невдовзі ми знову будемо разом».

– Бабусю!

Вона розплющила очі. У кімнаті зібралася вся її родина. Кейт роздивлялася їх, одного за одним, її очі – безжальна камера, яка

фіксує кожну деталь. «Моя родина, – подумала Кейт, – моє безсмертя. Убивця, потвора й психопат. Брудні секрети, скелети з шафи Блеквеллів. Невже до цього вели всі ці роки сподівань, болю та страждань?»

Онука стояла поруч.

– З тобою все гаразд, бабусю?

– Я трохи втомилася, дітки. Піду відпочину.

Щойно вона підвелася й попрямувала до сходів, як тієї ж миті несамовито загуркотів грім і вдарила гроза, дощ затарабанив у вікна, немов кулеметна черга. Уся родина спостерігала, як горда, поставна стара підіймалася сходами. Спалахнула блискавка, а за кілька секунд перекотисто пролунав грім. Кейт Блеквелл обернулася, подивилася на них і промовила, наслідуючи вимову своїх предків:

– У Південній Африці ми називали таку погоду *дондершторм*.

Минуле й теперішнє знову почали переплітатися, і вона попрямувала коридором до своєї спальні в оточенні знайомих рідних привидів.

КНИГА ПЕРША

Джеймі

1883–1906

– Йй-богу, це справжнісінький *дондершторм*! – сказав Джеймі Мак-Грегор. Він з дитинства звик до диких ураганів Шотландського нагір'я, але ніколи в житті не бачив нічого настільки ж буйного. Блакитне пообіднє небо раптово затягнулося величезними хмарами піску, і день миттєво перетворився на ніч. Пилове небо осяяли спалахи блискавок – «*віірлех*», як називали їх африканці. Вони обпалювали повітря, а потім пролунав *дондергрім*. Далі почався потоп. Пелена дощу, розбиваючись об армію наметів і бляшаних халуп, перетворила брудні вулиці Кліпдрифта на шалені потоки багнюки. Небо здригалося від розкотистих ударів грому, що лунали один за одним, немов артилерійські залпи в якійсь небесній війні.

Джеймі Мак-Грегор швидко відійшов убік, бо поряд з ним будинок, зведений із цегли-сирцю, розчинився на багнюку, і лишалося тільки гадати, чи вистоїть саме містечко.

Кліпдрифт навіть не був містечком у класичному розумінні цього слова, радше розлогим парусиновим селом, кипучою масою наметів, хатин і возів, що юрмилися на берегах річки Ваал. Населяли його мрійники із шаленими очима, яких до Південної Африки з усіх куточків світу вабила одна й та сама мана – алмази.

Джеймі Мак-Грегор був одним із цих мрійників. Йому ледве виповнилося вісімнадцять. У цьому вродливому, високому, світловолосому хлопцеві з дивовижними світло-сірими очима поєднувалися приваблива безхитрісність і готовність догодити, що викликали симпатію. Він мав легку вдачу, а душа його повнилася оптимізмом.

Він подолав понад вісім тисяч миль, подорожуючи від батьківської ферми у високогір'ї Шотландії до Единбурга, Лондона й Кейптауна, і нарешті зупинився в Кліпдрифті. Джеймі відмовився від своєї частки ферми, яку обробляв разом із братами та батьком, і зовсім про це не шкодував, бо не сумнівався, що отримає своє сторицею. Він полишив безпеку життя, яке знав, і прибув у це далеке, пустельне місце, принаджений мріями про багатство. Тяжка праця не лякала Джеймі, але, як не гаруй, кам'яниста земля маленької ферми на північ від Абердина приносила мізерні гроші. Хоч він з братами, сестрою Мері, матою й татом гнув спину від світання до смеркання, не покладаючи рук, хизуватися не було чим.

Одного разу на ярмарку в Единбурзі Джеймі побачив, які дивовижні речі можна купити за гроші. Гроші полегшують життя, поки ти здоровий, та й недужому з ними значно комфортніше. Джеймі добре це знав, адже чимало його друзів і сусідів жили й помирали в злиднях.

Він пам'ятав захват, з яким сприйняв новини про новий алмазний бум у Південній Африці. Саме там нещодавно знайшли найбільший алмаз у світі, який лежав собі просто в піску, і подейкували, що вся та величезна територія була справжньою скарбницею, яка тільки й чекала, щоб її відкрили.

Під час суботньої вечері Джеймі обережно повідомив новини своїй родині. Усі сиділи за неприбраним столом на грубо збитій дерев'яній кухні, коли він сором'язливо, але водночас гордо заявив:

– Я їду до Південної Африки на пошуки алмазів. Уже наступного тижня.

П'ять пар очей витріщилися на нього як на божевільного.

– То ти поженесся за алмазами? – спитав батько. – Хлопче, ти здурів чи що? Це все байки – диявольська спокуса, щоб відволікти чоловіків від чесної праці.

– А що ти нам не кажеш, де гроші на дорогу візьмуця? – запитав його брат Іен. – За пів світу зібрався, а грошей нема.

– Якби я мав гроші, – відказав Джеймі, – то не їхав би на пошуки алмазів, хіба ні? Там ні в кого нема грошей. Тож я буду всім рівня. Маю голову й сильну спину, якимось уже не пропаду.

– Енні Корд засмутиться, – промовила його сестра Мері. – Вона сподівається колись стати твоєю нареченою, Джеймі.

Джеймі обожнював свою сестру. Вона була старша за нього, й у свої двадцять чотири мала вигляд на всі сорок. І вона досі не нажила жодної красивої речі. «Я подбаю про сестру», – пообіцяв собі Джеймі.

Мати мовчки взяла тарілку із залишками теплого ще гаґґісу¹ і попрямувала до залізної мийки.

Пізно ввечері вона підійшла до його ліжка. Ніжно поклала руку на плече, і Джеймі сповнила її сила.

– Роби те, що маєш, синку. Я не чуваю, чи є там алмази, та як є, ти їх знайдеш. – Вона витягла з-за спини потертий шкіряний гаманець. – Я тут відклала декілька фунтів. Тіко нічо' іншим не кажи. Боже благослови тебе, синку.

Джеймі поїхав до Единбурга, маючи в гаманці п'ятдесят фунтів.

Подорож до Південної Африки видалася для Джеймі Мак-Грегора нелегкою і тривала майже рік. Спочатку він працював офіціантом у ресторані для робочого люду в Единбурзі, поки не доклав у гаманець ще п'ятдесят фунтів, потім вирушив до Лондона. Місто заворожило Джеймі своїми розмірами, тлумністю, шумом і великими кінними омнібусами, що мчали зі швидкістю п'ять миль на годину. Повсюди їздили кабриолети,

¹ Garris (від англ. *haggis*, похідне від шотл.-гельського *taigeis*) – ситний пудинг, що містить дрібно нарізані нутроці вівці (серце, печінку та легені), перемелені з подрібненою цибулею, вівсянкою, жиром, спеціями та сіллю, тушковані в бульйоні в оболонці зі шлунку тварини.